

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ ДОРОЖНЬОГО РУХУ, ЩО СПРИЧИНИЛО ДТП

ADMINISTRATIVE LIABILITY FOR VIOLATION OF TRAFFIC RULES THAT RESULTED IN AN ACCIDENT

Гаврилюк А.В., студентка II курсу юридичного факультету
Донецький національний університет імені Василя Стуса

Зелінська А.О., студентка II курсу юридичного факультету
Донецький національний університет імені Василя Стуса

Стаття присвячена одному із актуальних питань – адміністративній відповідальності за порушення правил дорожнього руху, що спричинило дорожньо-транспортну пригоду. Актуальність теми дослідження обумовлена зростанням кількості потерпілих від дорожньо-транспортної пригоди, яка невпинно росте з кожним роком, і яка стосується не певної категорії населення, а кожної особи, а також прогалиною в адміністративному законодавстві. У статті акцентовано увагу на тому, що не дивлячись на актуальність тематики серед науковців, та значній увазі органів публічної адміністрації, яка регулює даний аспект за допомогою введення законів, підзаконних актів, програм, стратегій та наказів міністерств, дане питання є недостатньо врегульованим.

В роботі досліджено судову практику, яка показує, що за відсутності альтернативи, застосовується положення статті 124 Кодексу України про адміністративні правопорушення, яка передбачає адміністративну відповідальність за порушення учасниками дорожнього руху правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна. Зазначено, що фактично, дана стаття КУпАП не передбачає відповідальності за заподіяння легких тілесних ушкоджень в результаті порушення учасниками дорожнього руху правил дорожнього руху, а суд не має законних підстав застосувати до винних осіб адміністративне стягнення, передбачене статтею 124 КУпАП. У зв'язку з цим запропоновано внесення змін до назви та змісту статті 124 КУпАП шляхом додавання «легких тілесних ушкоджень учасників дорожнього руху» до визначення предмету правового регулювання цієї статті.

Ключові слова: правила дорожнього руху, дорожньо-транспортна пригода, адміністративна відповідальність, правопорушення правил дорожнього руху, легкі тілесні ушкодження.

The article is devoted to one of the most topical issues – administrative liability for violation of traffic rules which caused a road traffic accident. The relevance of the research topic is due to the growing number of victims of road traffic accidents, which is steadily increasing every year, and which affects not a certain category of the population, but every person, as well as a gap in administrative legislation. The article focuses on the fact that despite the relevance of the topic among scholars and the significant attention of public administration bodies which regulate this aspect through the introduction of laws, by-laws, programmes, strategies and ministerial orders, this issue is not sufficiently regulated.

The article examines the court practice which shows that, in the absence of an alternative, the provisions of Article 124 of the Code of Ukraine on Administrative Offences, which provides for administrative liability for violation of traffic rules by road users which caused damage to vehicles, cargo, highways, streets, railway crossings, road facilities or other property, are applied. It is noted that in fact, this article of the Code of Administrative Offences does not provide for liability for causing minor bodily injuries as a result of violation of traffic rules by road users, and the court has no legal grounds to impose an administrative penalty under Article 124 of the Code of Administrative Offences. In this regard, the author proposes to amend the title and content of Article 124 of the Code of Administrative Offences by adding "light bodily injuries to road users" to the definition of the subject matter of legal regulation of this Article.

Key words: traffic rules, road traffic accident, administrative liability, relevance, violations of traffic rules, minor bodily injuries.

У статті 3 Конституції, як в основоположному Законі України, зазначено, що життя і здоров'я людини визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1]. Це твердження підкреслює невід'ємність права на життя і здоров'я для кожної особи та зобов'язує державу вживати всіх необхідних заходів для їх захисту та охорони, адже існує безліч чинників, які можуть порушити дане право особи, зокрема, одним із переліку є дорожньо-транспортна пригода (далі – ДТП).

Упродовж останніх десятиліть у сучасному світі спостерігається досить стрімке збільшення кількості транспортних засобів та підвищення інтенсивності дорожнього руху. Здавалося би, це диво техніки знаменує нову еру комфорту та мобільності. Проте, разом з ним розповсюджується таке явище як – «дорожньо-транспортна пригода», яке поступово перетворюється на жакливу загрозу для людства. Сьогодні дорожньо-транспортна пригода (далі – ДТП) визнана одним з найнебезпечніших соціальних явищ. З кожним днем кількість людей, які постраждали внаслідок аварій, невпинно зростає. Ця проблема настільки серйозна, що їй присвячені окремі державні програми, стратегії, закони та накази міністерств. Відповідно, дорожньо-транспортні пригоди стали об'єктом деталізованого адміністративно-правового регулювання та дослідження.

Незважаючи на значну увагу органів публічної адміністрації щодо питання профілактики ДТП, статистика смертності на українських дорогах вражає. Згідно із даними, які опублікував Департамент патрульної поліції, у 2023 році було зафіксовано 23 642 випадків ДТП у різних містах України [2]. Не дивно, що ДТП часто порівнюють зі статистикою тривалих збройних конфліктів. Фактично на дорогах України йде «неоголошена війна».

Тому вищевикладене актуалізує необхідність теоретичного опрацювання проблемних питань адміністративно-правового регулювання ДТП, а також практичного опрацювання застосування адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху, передбачені статтею 124 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [3].

Незважаючи на те, що дане питання є одним із найактуальніших, воно містить в собі ряд проблем. Зокрема, негативна статистика кількості ДТП та їх наслідків, свідчить про суттєві прогалини в національному законодавстві та недосконалість існуючого механізму профілактики та запобігання ДТП в Україні. Адаже з метою вирішення проблем, які виникають у зв'язку з використанням транспортних засобів, держава застосовує різні засоби, до яких відноситься і адміністративна відповідальність. Через застосування цього інструмента забезпечується від-

повідальність за протиправне посягання на охоронювані державою права і законні інтереси громадян, в тому числі й у сфері безпеки дорожнього руху.

Практично у всіх випадках виникненню ДТП передують одне чи декілька порушень нормативів щодо забезпечення безпеки дорожнього руху та правил експлуатації транспорту. Ця проблема аварійності на дорогах стосується не лише водіїв транспортних засобів, а й інших суб'єктів дорожніх відносин, а саме: пішоходів, велосипедистів, пасажирів, адже всі ми є учасниками дорожнього руху.

Порушення правил дорожнього руху з боку водіїв, найчастіше вбачаються: в перевищенні безпечної швидкості при маневрах (повороті, обгоні тощо), недотриманні порядку черговості проїзду перехресть; неправильному розрахунку мінімального шляху для зупинки транспорту при різних швидкостях руху і стані дорожнього покриття; ігнорування дорожніх знаків; та багато іншого. Зазначені причини пов'язані з нехтуванням водіями правил дорожнього руху, що призводить до настання загрози для здоров'я та життя людей.

До прикладу, пішоходи, найчастіше порушують правила дорожнього руху у вигляді: несподіваної появи, раптового виходу з транспортного засобу, який рухається в попутному або зустрічному напрямку; виходу на проїжджу частину в місці, де це заборонено; та інші випадку. Проте, найбільш часто такі порушення вбачаються в ігноруванні сигналів світлофору або в неналежному перетині нерегульованих перехресть.

Наведені переліки порушень правил дорожнього руху, що можуть стати причиною ДТП є неповними (а взагалі такий перелік є невичерпним), проте включають найбільш поширені порушення, які зустрічаються практично щодня.

Часто зустрічається порушення правил дорожнього руху, що спричинило дорожньо-транспортну пригоду у стані сп'яніння (наркотичного, алкогольного чи іншого) або під впливом лікарських препаратів, що знижують швидкість реакції водія. Законодавцем передбачено у статті 130 КУпАП адміністративна відповідальність за керування транспортними засобами або суднами вищезазначеними особами [3]. Проте, звернімо увагу, що керування у такому стані і вчинення ДТП це різні правопорушення з іншими наслідками. Тому, доцільно, у даній статті виокремити частину в якій буде передбачена адміністративна відповідальність за вчинення ДТП у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції.

На перший погляд можна стверджувати, що вирішенням проблеми щодо порушення правил дорожнього руху, що спричинило ДТП є доповнення існуючих норм в адміністративному праві з даного аспекту. Однак, крім проблематики законодавчого врегулювання, виникла проблема неналежного сприйняття суспільством норм та обмежень щодо порушення правил дорожнього руху. Порушення правил дорожнього руху і досі сприймаються громадянами України як незначні адміністративні правопорушення, за вчинення яких достатньо сплатити незначний штраф. Як результат – за 33 роки незалежності в ДТП в Україні загинули майже 210 тисяч осіб. ДТП в Україні є першою за поширеністю причиною смерті молоді віком від 15 до 24 років і другою за поширеністю причиною смерті дітей віком від 5 до 14 років. При цьому, на відміну від країн, що входять до складу Європейського Союзу, у нас навіть під час карантину не відбулося зменшення статистики смертей і травм на дорогах. Так, у 2020 році в Україні сталося 168 107 ДТП. З них 26 140 ДТП, у яких загинула 3 541 особа і 31 974 осіб отримали травми. А у 2024 році під час воєнного стану лише за березень місяць зафіксовано 4 528 випадків ДТП, у яких 595 осіб загинуло і 5 740 осіб отримали травми [4]. Тому дане питання потребує втручання і розголосу не лише між законодавцями, але і небайдужими науковцями [5].

Основним нормативно-правовим актом, який передбачає адміністративну відповідальність за ДТП є КУпАП, що закріплює перелік адміністративних проступків та адміністративних стягнень, які застосовуються за їх вчинення.

Варто уваги стаття 124 КУпАП в якій вказано, що порушення учасниками дорожнього руху правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна тягне за собою накладення штрафу в розмірі п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення права керування транспортними засобами на строк від шести місяців до одного року [3].

Зазначимо те, ДТП в адміністративному праві найбільше регулюється статтею 124 КУпАП. Проте порушення дорожнього руху, що спричинило ДТП і досі сприймаються громадянами України як дрібні адміністративні правопорушення, за вчинення яких достатньо сплатити незначний штраф.

Першочерговою метою адміністративної відповідальності є не так застосування стягнень за порушення законодавства, як профілактика та запобігання вчиненню та подальшому адміністративного правопорушення та виправлення правопорушника. Згідно зі статтею 124 КУпАП за це адміністративне правопорушення передбачено стягнення у вигляді штрафу, який складає п'ятдесят неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що на сьогоднішній день становить незначну суму в розмірі 850 гривень; або позбавлення права керування транспортними засобами на строк від шести місяців до одного року. В даному випадку вважаємо практично корисним збільшити розмір штрафу, для того, щоб підвищити свідомість осіб, винних у вчені адміністративного правопорушення та суспільства.

Варто звернути увагу і на статтю 130 КУпАП, адже частою тенденцією є порушення правил дорожнього руху, що спричинило дорожньо-транспортну пригоду в стані сп'яніння (наркотичного, алкогольного чи іншого) або під дією препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції водія. Законодавцем передбачена відповідальність лише за керування транспортними засобами або суднами даними особами. Але керування у такому стані і вчинення ДТП це різні класифікація, тому КУпАП потребує доповнення, а безпосередньо санкція повинна бути суворіша порівняно із статтею 130 КУпАП виходячи із наслідків.

Таким чином, не дивлячись на те, що чинне законодавство чітко закріплює правила участі в дорожньому русі, зокрема в Постанові Кабінету Міністрів України «Про Правила дорожнього руху», Законі України «Про дорожній рух», залишається не вирішеною проблема, яка полягає в недостатньому регулюванні адміністративної відповідальності за порушення цих правил, що відповідно призводить до ДТП. Зокрема, про адміністративну відповідальність за ДТП вказано у статті 124 КУпАП та в статті 286 Кримінального Кодексу України (далі – ККУ). Слід зазначити, що за цими статтями притягнути до відповідальності можна лише в загальному, але бувають різні випадки які теж повинні бути врегульовані нормами КУпАП, щоб уникнути несправедливості та задля того, щоб правопорушники відповідали за вчинені діяння.

У зв'язку з цим доцільно підкреслити прогалину в законодавстві, адже ані ККУ, ані КУпАП не передбачена відповідальність за порушення правил дорожнього руху, внаслідок яких сталася ДТП, що спричинила легкі тілесні ушкодження потерпілому [5]. Законодавець взяв до уваги питання щодо потерпілих від порушення правил дорожнього руху, що спричинило ДТП. Доречним є те, що норми про порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особою, яка керує транспортним

засобом, що спричинило потерпілому середньої тяжкості тілесне ушкодження, тяжке тілесне ушкодження або смерть потерпілого наразі містяться у статті 286 ККУ [6]. Однак, непоодинокі випадки, коли потерпілий отримав легкі тілесні ушкодження, а безпосередньо транспортний засіб не зазнав пошкоджень. Формов В. В. доречно зазначає, що в результаті цього відсутній склад кримінального правопорушення, оскільки не настали тілесні ушкодження середньої тяжкості, та відсутній склад адміністративного правопорушення у зв'язку з тим, що транспортний засіб не зазнав пошкоджень. Відповідно відбувається ситуація, коли ДТП було, постраждалий був, а відповідальність винної особи не настає, адже нормами права не регулюється дане питання [7, с. 51].

Відповідно до статті 221 КУпАП судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів розглядають справи про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 124 КУпАП. Тому, доречним буде розглянути судову практику розгляду аналогічних справ, де вирішувалось питання щодо призначення відповідальності за порушень правил дорожнього руху, внаслідок яких сталася ДТП, що спричинила легкі тілесні ушкодження потерпілому. Здебільшого суди вказують на спричинені легкі тілесні ушкодження, проте з приводу цього ніякої відповідальності до винних осіб не застосовують. До прикладу, в Постанові Ленінського районного суду м. Дніпропетровська від 17.04.2024 року у справі № 205/3542/24, зазначено, що суд не бере до уваги копію висновку спеціаліста судово-медичного експерта, відповідно до якого у потерпілого виявлені тілесні ушкодження, оскільки факт отримання тілесних ушкоджень не може мати правових наслідків при розгляді справи за ст.124 КУпАП, тому що диспозиція даної статті не містить кваліфікуючих ознак у вигляді тримання тілесних ушкоджень [8].

Також, відповідно до Постанови Хортицького районного суду міста Запоріжжя від 01.04.2024 року у справі № 337/1315/24, суд констатує, що наслідки у вигляді отримання легких тілесних ушкоджень не становлять складу адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 124 КУпАП, оскільки не вказані у диспозиції статті 124 КУпАП, тому адміністративна відповідальність за порушення Правил дорожнього руху, яке потягло за собою лише легкі тілесні ушкодження без пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна наставати не може [9].

З огляду на вищезазначене, слід констатувати, що такі випадки існують на практиці, однак відповідальність за порушення правил дорожнього руху учасниками дорожнього руху, що спричинили легкі тілесні ушкодження потерпілим, статтею 124 КУпАП не встановлена, а диспозиція даної статті не містить кваліфікуючих ознак у вигляді отримання тілесних ушкоджень. Так як відповідальність за вчинення ДТП, що спричинило легкі тілесні ушкодження не може бути співмірна із відповідальністю

за вчинення ДТП, що спричинило потерпілому середньої тяжкості тілесне ушкодження, тяжкі тілесні ушкодження або смерть потерпілого, то доцільно було б внести в КУпАП зміни, які б врегулювали питання адміністративної відповідальності правопорушника за нанесення легких тілесних ушкоджень, зокрема, вид і розмір має бути співрозмірним щодо ступеня суспільної небезпеки у разі вчинення вищезазначеного правопорушення.

Підкреслимо те, що 09.03.2023 року з даного питання Верховною Радою України був зареєстрований Проект Закону про внесення змін до статті 124 Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо відповідальності за порушення правил дорожнього руху, що спричинило легкі тілесні ушкодження. Законопроект передбачає внесення змін до назви статті 124 КУпАП, а саме – доповненням «легких тілесних ушкоджень учасників дорожнього руху» до визначення предмету правового регулювання статті та змісту цієї статті. Пропонується встановити відповідальність у вигляді накладення штрафу в розмірі трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення права керування транспортними засобами на строк від шести місяців до одного року. Прийняття законопроекту дасть правові підстави для застосування судами України положень статті 124 Кодексу України про адміністративні правопорушення під час визначення адміністративного стягнення за порушення правил дорожнього руху, що спричинило легкі тілесні ушкодження [10].

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що адміністративна відповідальність за порушення правил дорожнього руху, що спричинило ДТП, має ряд проблемних питань, які потребують вирішення. Тому є доцільним доповнення існуючих норм, збільшення міри санкцій і заповнення вищезазначених прогалів в адміністративному законодавстві з даного аспекту. У зв'язку з цим пропонуємо внести зміни до КУпАП, а саме необхідно змінити редакцію статті 124 КУпАП, шляхом внесення доповнення і викласти додаткову частину в наступній редакції: «Порушення учасниками дорожнього руху правил дорожнього руху, що спричинило легкі тілесні ушкодження іншим учасникам дорожнього руху, тягне за собою накладення штрафу в розмірі трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення права керування транспортними засобами на строк від шести місяців до одного року».

Дані зміни сприяли б удосконаленню норм КУпАП, що регулюють питання, пов'язані з притягненням до адміністративної відповідальності за адміністративні правопорушення, що призвели до вчинення ДТП. Також, ці зміни до статті 124 КУпАП дадуть правові підстави для застосування судами України положень цієї статті під час визначення адміністративного стягнення за порушення правил дорожнього руху, що спричинило легкі тілесні ушкодження (без завдання шкоди майну).

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Статистика ДТП в Україні за 2023 рік. Патрульна поліція. URL: <https://patrolpolice.gov.ua/statystyka/> (дата звернення: 07.04.2024).
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984. № 8073-Х. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
4. Статистика ДТП в Україні за березень 2024 року. Патрульна поліція. URL: <https://patrolpolice.gov.ua/statystyka/> (дата звернення: 07.04.2024).
5. Анохін А. М. Дорожно-транспортна пригода як об'єкт адміністративно-правового регулювання. Дисертація на здобуття наукового звання доктора юридичних наук. Запорізький національний університет. Запоріжжя. 2023. 393 с. URL: http://phd.znu.edu.ua/page/dis/11_2023/Anokhin.pdf.
6. Кримінальний Кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
7. Формов В. В. Особливості адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху. Магістер. робота. Суми: СумДПУ імені. А. С. Макаренка. 2020. 73 с. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/10011>.

8. Постанова Ленінського районного суду м. Дніпропетровська від 17 квітня 2024 року у справі № 205/3542/24. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118503159>.

9. Постанова Хортицького районного суду міста Запоріжжя від 01 квітня 2024 року у справі № 337/1315/24. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118030530>.

10. Проект Закону про внесення змін до статті 124 Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо відповідальності за порушення правил дорожнього руху, що спричинило легкі тілесні ушкодження: Законопроект України від 09.03.2023. № 9089. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41516>.